

SAL I XEIXA

PUBLICACIO MENSUAL DEL TERME DE SANTANYI - ANY II - Gener 86 - P.V.P. 100 Ptes

19

El calendari que any rera any editen un grup d'entitats mallorquines, enguany ha estat dedicat a l'obra poètica del nostre paisà Blai Bonet. S'hi recullen dotze poemes, acompanyant els messos de l'any, il·lustrats amb dibuixos del pintor pollencí Joan Bennàser. "Sal i Xeixa" s'alegra de l'atenció que constantment mereix el poeta santanyiner.

1986 CALENDARI

DEDICAT A
BLAI BONET

BLAI BONET, nat a Santanyi (Mallorca) el 26 de desembre de 1926, es un dels poetes més importants de l'anomenada "generació mallorquina de 1950". Dotat d'una profunda i acuradíssima personalitat, infon a la seva poesia un contingut líric i humà d'extraordinària vibració que s'expressa mitjançant imatges sorprenents i torbadors, plenes de capacitat visionària. Fins ara ha publicat els següents reculls poètics: Quatre poemes de Simeu Sureda (1950); Entre el corall i l'espiga (1952); Cant espiritual (1953); Comedia (1958); L'Evangeli segons un de tanta (1967); El rei (1974); Has vist, algun cop, Jordi Bonet, Ca n'Amal a l'ombra? (1976); El cant de l'Arc (1980); El poder i la veritat (1981); Teatre del gran verd (1983). No menys important és la seva obra novel·lística: El mar (1958); Hacedama (1959); Judas i la primavera (1963); dins la qual destaca Mr. Erisio (1969), una estranya i agosarada narració que mereix el qualificatiu d'obra mestra. És autor també de dos llibres de memòries: Els ulls (1973) i La nitjada (1975).

JOAN BENNASSAR va néixer a Pollença (Mallorca) el 30 de desembre de 1950. Feu estudis de Belles Arts a Barcelona. Ha guanyat nombrosos premis, entre ells els Primers Premis de Pintura i de Dibuix en el XXXV Saló Tardor (Palma 1976); el Primer Premi de Pintura en el XVII Certamen Internacional de Pollença (1978); i el Primer Premi de Dibuix en el XVIII Saló de Primavera de Mai «Menorca». Ha pres part en nombroses exposicions col·lectives: Mostra d'Arts Plàstiques de les Illes Balears (Palau Soler); Palma i Palau de la Virreina, Barcelona (1981); Neofigurat a Mallorca (Sa Llotja, Palma 1984); Saló Internacional des Galeries d'Art, Montreal, Canada (1985); etc. Individualment ha exposat a Pollença, Palma, Barcelona, Madrid, Basilea, Bonn, París i Hamburg. A més de la pintura i el dibuix, cultiva l'escriptura i la ceràmica.

Dibuix de Joan Bennassar

Dibuixos de Joan Bennassar

SI VOLEM BON ANY HEM DE SEMBRAR CADA ANY.

I tothom ho ha de
fer a la seva manera,
amb les seves eines i
amb l'esforç de cada dia.

Per això, el Consell Insular de
Mallorca du a terme la seva tasca,
defensant la qualitat de vida a tots
els pobles i ciutats mallorquines,
fent arribar a tothom la nostra

cultura i garantint
uns bons serveis públics.
I ho fa a través de les
diverses àrees d'actuació: Àrea
Econòmica, Acció Social i Sanitat,
Àrea de Cultura i Esport, i Àrea
de Cooperació i Ordenació del
Territori. Sembrant perquè tothom
pugui recollir els fruits.

CONSELL INSULAR DE MALLORCA

III Premis periodístics "Associació de Premsa Forana"

L'"Associació de Premsa Forana de Mallorca", amb la col·laboració i patrocini de La Caixa de Balears "Sa Nostre", convoca el Tercer Concurs Periodístic "Associació de Premsa Forana de Mallorca" amb l'objectiu de premiar els millors treballs sobre temes d'actualitat a Mallorca. El concurs es regirà per les següents BASES:

- 1.- Els treballs que hi participin estaran escrits en llengua catalana.
- 2.- Els treballs s'hauran publicat, dins els terminis fixats a aquesta convocatòria, a qualsevol de les publicacions associades.
- 3.- Podran participar-hi tots els col·laboradors habituals de les publicacions.
- 4.- Per optar al premi, els treballs s'hauran d'haver publicat dins els següents terminis: des de dia 1 de maig de 1985 a dia 30 d'abril de 1986.
- 5.- Per optar al premi, l'autor del treball per mitjà del director de la publicació on hagi sortit a llum envia-

rà el retall del mateix per triplicat a nom de l'Associació de Premsa Forana, Carrer Princesa, 24, Sant Joan.

6.- El Jurat es donarà a conèixer en el moment de la concessió dels premis i el seu veredicté serà inapel·lable.

7.- El veredicté es farà públic dins el mes de maig de 1986. El lloc i el dia seran comunicats oportunament.

8.- L'Associació es compromet a editar els treballs premiats.

9.- Els premis que s'atorguen són els següents:

Tres premis de 30.000 pts. cada un.

Un d'ells tindrà un premi d'honor consistent en una escultura d'En Pere Pujol.

10.- Els participants es comprometen a acceptar aquestes bases. Els membres del Jurat resoldran els casos que no hi estiguin prevists.

SAL I XEIXA

PUBLICACIÓ MENSUAL
D'EL TERME DE
SANTANYÍ.

Dep. Legal PM-393-1984.

Consell de Redacció:

Cosme Aguiló Adrover
Miquel Barceló Vidal
Antoni Burguera Cabrer
Miquel Pons Bonet
Andreu Ponç Fullana
Marc Vallbona Adrover

Col·laboradors:

Blai Bonet Rigo
Maria del Mar Pons
Andreu Server Mas
Geroni Burguera Vidal
Baltasar Vidal Sbert
Bel Vidal Munar
Jordi Peix
Gregori Suau.

Fotògrafs:

Joan Pinya Amengual
Antoni Burguera Cabrer
Foto Bordoy.

Administrador:

Simó Escales Escales

Redacció, Administració i Publicitat:

Biblioteca Casa de Cultura
de Santanyí.

Correspondència:

Apartat núm. 30
Preu de la subscripció:
100 pts. el número.

Dels articles publicats en
aquesta revista sols en són
responsables els seus
autors.

Imprimeix:

Edicions Manacor S.A.
Ronda del Puerto, 60
Manacor.

*Aquests quatre poemes que hem
seleccionat són inclosos dins el calenda-
ri dedicat a Blai Bonet. Dins el llenguat-
ge santanyiner d'en Blai, s'hi reflecteix
constantment el paisatge de les nostres
marines i dels daurats sementers. La*

AUTORETRAT (Fragment)

El suny dels meus trenta anys fou un
noi de finestra
a Santanyí, carrer de Palma, 74.
El meu pare era euguer, i cada nit em
duia
una aspra llebre oberta, amb el ventre
ple de mata

Em criaren amarg, com la pols de sivina,
de cap agrest i alt, com el cap d'una
cabra.
No em marcaren amb cuiro les marcades
costelles
però prest m'engrunaren l'os del front
amb paraules.

Jo vaig conèixer abans el pecat que la
mar.
Una noia plorà entre el mur d'una casa
i els meus genolls, abans que jo fos un
noi alt
que aprèn, sol, el seu cos i l'olorosa
gramàtica.

Quan un gall escometé l'aurora de la
vida
a dins la meua veu tràgica i emmatada,
un vagó de tercera em portà a un asil
negre,
on em dissimularen darrera una sotana.

L'octubre era fondo damunt uns plàtans
pàl·lids
com les orelles grogues dels llatínistes
d'aigua.
M'acompanyaren Crist, la meua mare, el
sac
de roba i un vicari d'alpaca perfumada...

AMOR.

L'aigua dorm, nua, gelada.
El cel, alt, li ha regalat
un gipó blau brodat d'ales.
L'aigua
vestida i solitària!

Una ovella perduda
plorava
lluny de la blanca pau
de llana.

Se mirà dins l'aigua.
Era vidre en somni
la seva ombra d'aire.

La del gipó blau
cobrí el seu cos
de llana.
L'una begué a l'altra,
i ambdues dins una
belaren...

*paraula brolla neta i transparent. De
dins el riquíssim vocabulari emergeixen
al·lusions constants a la lluminositat,
gràcia divina compartida per tots els
pobles d'aquesta gran pàtria que és la
Mediterrània.*

LA PARAULA.

Basta dir una paraula:
"pinotell" o "baladre",
i el món sona més clar
que en claredats de rama.
Quina claror rentada
té el món a dins la boca!

Quina tremolor antiga
dir "ginjoler", i sentir
la lluminosa distància
entre el color d'una rama
i el seu nom que en mi sona!

La paraula és el món
que surt ungit de la fonda
aurora constant de déu
dins nosaltres, amants pàl·lids.

I som canyes humanes
que sona Déu, sonant-les
quan parlam. Canyes fràgils,
però plenes de música.

ASCENSIO DE LA TERRA.

La melodia cega
i esclava de la soca.
La verdor per la línia.
La terra creix i sona

Quina escala secreta
té la terra en la soca!
Oh, voluntat d'altura!
La terra cap a glòria!

Destí de la verdor
i de la rel esclava:
presumir en la mort
totes les hores clares.

Valentia en la llum
en el cim de la flama.
Es la darrera treta!
primavera incendiada!

METEOROLOGIA DEL MES DE DESEMBRE DEL 1985.

Dades obtingudes per Gregori Suau en Es Molí Petit.

Dies	Temp. Mín.	Màxima	Litres ploguts
1	8	21,5	—
2	7	20	—
3	7	20,5	—
4	6	21	—
5	7	19	1
6	10	17—	—
7	7,5	17	—
8	9	15	4,5
9	11	14,5	2,5
10	10	16,5	—
11	3,5	17	—
12	3,5	14	—
13	4	14,5	—
14	6,5	17	3,5
15	3	17	—
16	4	18	—
17	7	19,5	—
18	7	18	—
19	7	17	—
20	3	18	—
21	5,5	14	—
22	9,5	13	—
23	8,5	15	—
24	4	15,5	3,5
25	11	19	—
26	14	15	—
27	6	16	—
28	8,5	17	—
29	9,5	11	—
30	9	11	16
31	6,5	12,5	5

Total litres ploguts 36

RESUM DEMOGRAFIC DE L'ANY 1985.

Mesos	Naixements	Matrimonis	Defuncions
Gener	2	2	9
Febrer	5	1	5
Març	3	2	10
Abril	6	4	5
Maig	5	6	6
Juny	2	2	4
Juliol	8	3	3
Agost	5	2	5
Setembre	11	1	3
Octubre	2	—	6
Novembre	8	6	7
Desembre	2	9	9
TOTAL	59	38	72

COMUNICATS.

SAL I XEIXA sol·licita un corresponsal a S'Alqueria Blanca. Pregam que es posi en contacte amb el consell de redacció.

Recordam a tots els lectors que envien cartes a SAL I XEIXA que aquestes han d'anar degudament firmades per poder esser publicades.

RESUM METEOROLOGIC DE L'ANY 1985.

Temperatura mínima de l'any, dia 9 de gener . . . —6 graus
 Temperatura màx. de l'any, dia 22 agost 34,5 graus
 Dia de màxima pluviometria, dia 20 novembre . . . 66 litres
 Mes de màxima pluviometria, el novembre 119 litres
 Dia 8 de gener es registraren 0,40 litres de neu

Pluviometria de l'any 1985, per mesos:

	Litres
Mes de gener.	35,40
Mes de febrer	12,50
Mes de març	52,50
Mes d'abril	15,25
Mes de maig	41,20
Mes de juny	4,00
Mes de juliol	—
Mes d'agost	—
Mes de setembre	46
Mes d'Octubre	69,50
Mes de novembre.	119,00
Mes de desembre	36,50
TOTAL litres ploguts	431,85

MOVIMENT DEMOGRAFIC (Mes de desembre del 1985)

NAIXEMENTS

-Sebastià Galmés Verger.- Pl. Major, 25-1er. - Santanyí.
 -Joan Miquel Bonet Cladera.- C/ Canteras, 16 - Santanyí.

DEFUNCIONS.

-Damià Adrover Vidal (5 des. 85).- 85 anys.- C/ Sebastià Vila, 8 - Santanyí. (a. Damianet)
 -Antònia Escalas Vicens (9 des 85) 85 anys. Pl. Constitució, 8 - Santanyí (de Ca'n Parre)
 -Cosme Ferrer Vidal (10 des 85). 63 anys. C/ San Andrés, 18 - Santanyí (Es metge Cosme)
 -Francisca Vidal Burguera (12-Des. 85) - 83 anys. C/ Norte, 7 - Es Llombards (Ca'n Martina)
 -Pere Munar Fullana (22 des. 85), 85 anys. C/ O. Verger, 26 - Santanyí.
 -Jaume Vadell Vidal (21 des. 85) 91 anys. C/ S. Russinyol, 10 - A. Blanca (De Ca'n Carles)
 -Jaume Antich Salas (25 des. 85) 54 anys. C/ Pontàs, 41-1er. - Santanyí (Tries)
 -Margarida Rigo Tomàs (28 des. 85) - 98 anys. C/ San Andrés, 25 - Santanyí (Sa madona Timonera)

MATRIMONIS.

-Jordi Bosch Ribe - Joyce Belinda Emilia Van Der Torren, Porto Petro.
 -Francesc Vidal Arcas - Ma. de la Concepció Fransoy Molina C/ V. del Carmen, 10 - Cala Figuera.
 -Manuel Zacarías Sanz Blanco - Maria Antonia Adrover Adrover, Carr. Santanyí, 90 - Calonge.
 -Aniceto Delgado Martín - Brigitte Regine Ziegler - C/ Araña, 2 - Cala Llombards.
 -Josep Rigo Jaume - Dorothea Maria Watermeier C/ Reyet, 60 - Santanyí.
 -Francisco Salamanca Urquiza - Antònia Jiménez Santaella C/ Av. de Cala Gran, s/n - Cala D'Or
 -Andreu Rigo Rigo - Margarida Monserrat Adrover, C/ Fco. Bernareggi, 13 - Cala Figuera.
 -Dionísio Fernandes Oliviera - Maria Nicolasa Garcia Fernández, d'es Cuiram, 10 - Cala D'or.
 -Rafel Rigo Adrover - Maria Adrover Vallabona, C/ Cala Marçal s/n, - Cala D'Or.

DE LA COSA POÈTICA

TIRALLONGA DELS MONOSÍLLABS

a càrrec de Bel Vidal.

“Tirallonga del Monosíllabs” —curiós exercici, segons paraules de l'autor, fet a base de monosíllabs —forma part del llibre *Circumstàncies*, publicat l'any 1968. Pere Quart, amb el seu humor tan característic que sovint davant les difícils circumstàncies per les quals ha passat el país ha esdevingut sarcasme, ens diu que una llengua avara —tots coneixem la gran quantitat de monosíllabs que té la nostra llengua—, i en conseqüència rica, li permeté una contribució anticipada al tan plausible programa d'austeritat.

Pere Quart és el nom que usa per signar la seva poesia, l'home conegut com a Joan Oliver tant a la vida civil com a les seves altres facetes d'autor literari —periodista, narrador i autor teatral—.

Déu
I tu, què vols?

Jo
Doncs jo sols vull
—ei, si pot ser—

Un poc de fam
i un xic de pa.
Un poc de fred
i un poc de foc.
Un xic de son
i un poc de llit.
Un xic de set
i un poc de vi
i un poc de llet.

I un poc de pau.
Un poc de pas,
un poc de pes
i un poc de pis.

I un xic de niu.

Un xic de pic
i un poc de pac
—o un sic de sou
i un xic de xec.

I un poc de sol
i un poc de sal.
I un poc de cel.

Un xic de bé
i un xic de mal.
Un poc de mel
i un poc de fel.

I un poc de nit
i un xic de por,
i un poc de pit
i un xic de cor
i un poc de crit.

I un xic de llum
i un xic de so:
un poc de llamp
i un xic de tro.

Un poc de goig
i un xic de bes
i un poc de coit.

I un xic de gos.

I un poc de gas.

Un poc del fort
i un poc del flux.
I un poc de rom
i un poc de fum.

Un poc de lloc.

I un poc de joc
—tres reis, dos nous.

I un poc de groc
i un xic de gris
i un xic de verd.
I un xic de blau.

Un poc de tren
i un poc de nau,
i un xic de rem.

Un xic de vent.
I un poc de neu.
I un poc de rou.

I un poc de veu
—i un poc de vot
I un poc de cant.
I un xic de vers.
I un xic de ball

I d'art. I d'or.

Un poc de peix
I un poc de greix.

I un xic de feix.
I un poc de gruix.
I un poc de carn
i un poc de sang;
i un poc de pèl.
I un poc de fang
i un xic de pols.

Un xic de flam
i un poc de gel.

Un poc de sant
i un xic de drac.
Un xic de risc
i un poc de rés
—i un poc de rus.

I un tros de camp
i un xic de fruit;
un tros de clos
prop de la llar
amb aus i flors.
I un poc de bosc
amb pins i brins.

I un xic de font.
I un xic de riu
i un poc de rec
i un poc de pont.
I un poc de gorg.

I un poc de mar
i un xic de port.

I un poc de llor.

Un xic de lli
i un poc de cuir
i un poc de pell
i un xic de fil.

Un poc de lluc
i un xic de suc.

I un poc de porc.

I un xic de parc.

Un poc de gust
i un xic de rang.

I a més del meu
un poc del seu
i un xic del llur.

Vull ser: ruc? clerc?
bell? lleig? dret? tort?
gras? prim? llest? llosc?
nou? vell? ferm? flac?
bla? dur? buit? ple?
dolç? tosc? sec? moll?
greu? lleu? curt? llarg?
fosc? clar? xaix? fi?
Un poc de tot.

I a més, què vull?

Un xic de seny.

I un poc de temps.

I un xic de món.

I un poc de sort.

I un poc de mort.

I un poc de Vós.

Ei, si pot ser.

L'ART EN LA MATERIA

Heus ací amics lectors tota la gràcia i l'encant d'una de les antigues cases de la nostra ruralia, evocadora de les imatges més belles i suggestives: les cases d'Es Rafal Nou, cap i casal d'un lloquet a la vora d'Es Camp d'En Torrella, on un porqueret de rondalla en va fer de les seves, fent a saber a un gegantàs greixós i pelut per a quina fi va ésser creat l'home. Presideix la construcció l'harmonia geomètrica d'un portal de mig punt de bona pedra de les nostres pedreres, coronat per una finestra de dintell monolític en el qual es llegeix la data de 1763, any que deu ésser de la seva construcció. A la part dreta uns afegitons no han fet sinó augmentar l'elegància del conjunt dins la seva simplicitat. Les estakes de l'emparallat ens transporten encara a la volguda casa pagesa, oberta com una mà, de la poesia de Maria Antònia Salvà.

Text: M. de Viladesters

Foto: C. Aguiló

UN JARDI PEL NOSTRE POBLE

Un dels trets propis de la cultura d'un poble, és la manera com conserva els seus vestigis del passat, sobretot els seus edificis públics els quals, malgrat hagin deixat de complir la funció perquè foren construïts, són el testimoni de l'esplendor o de les calamitats de l'avior.

Aquests avantpassats que formaren la fisonomia urbana de Santanyí, ens deixaren, entre d'altres, Sa Port Murada i s'Aljub, que són dos dels nostres monuments més característics.

Si el primer ens recorda el pànic i la inseguretat d'aquells santanyiners víctimes de la pirateria, el segon ens fa present les calamitats per la manca d'aigua que el nostre terme ha sofert al llarg de la història.

Avui que es parla de restaurar i revitalitzar aquests edificis, patrimoni de tots i aprofitant tal circumstància, donarem un repàs als avatars que han fet possible que arribàs fins a la nostra generació el solar que es troba al costat de l'Aljub i que per molts d'anys ha romàs en el més complet oblit.

Aquest solar públic ha estat objecte dels més diversos projectes per part dels distints consistoris.

Segons un acord de l'Ajuntament del 12 de febrer de 1873, aquest lloc fou proposat com aparcament de carros: "... se trató de señalar parages determinados en esta población a donde los vecinos que no tengan lugar a propósito en sus casas, puedan retirar los carros... y acordaron designar para ello la plaza o traste del Algibe de esta villa, la plazuela de delante Can Colovet, al lado de la casa y corral de la viuda Padreras, la plazuela de la Porta Murada delante de Can Viudos, la plazuela de la Canal y la plazuela de Can Martina.

(Ahr eren carros. Avui cotxes. El problema de l'aparcament té més de cent anys).

Era pel mes de gener

de 1874, quan els germans Mateu i Bartomeu Clar propietaris de la casa veïna del solar en qüestió, adreçaren una instància a l'Ajuntament, presidit aleshores per D. Jaume Vidal "Llaneres", en petició que els fora adjudicat el trast existent entre l'Aljub i la seva casa.

En sessió celebrada el 14 de febrer del mateix any, el solar era valorat en 75 lliures equivalents a 250 pessetes de les d'aquell temps, i venut als interessats amb les següents condicions: els clots destil·ladors de l'aigua s'hauria de reconstruir just davant l'escala i l'espai cedit havia de ser tancat per un mur, deixant un pas a l'amplària de l'escala i al llarg de tot l'edifici, per poder pujar a treure l'aigua.

Poc temps després d'haver pres aquesta decisió, un grup de veïns reclamaren i demanaren a l'Ajuntament que anul·làs la venda d'aquest solar, però el consistori rebutjà la protesta.

El 26 d'abril del 1874 prenia possessió el nou consistori presidit per D. Bernat Escales i Vidal "Es metge vell" de Can Parra, i una de les primeres determinacions fou la de fer un estudi de l'urbanisme de la vila, encarregat a l'arquitecte provincial i l'elaboració d'un plànol que assenyalaria les rectificacions per donar l'eixamplada oportuna als carrers que ho necessitassin. D'altra banda aquest consistori considerarà mal venut el solar de l'Aljub, considerant que sempre havia estat d'interès públic per tot el veïnat; així que es començà l'expedient per recobrar dit solar i en conseqüència satisfer als germans Clar la quantitat que havien pagat i tornar deixar el trast en el seu estat primitiu tornat així a mans del poble.

Pel setembre de 1875 s'acordà fer un adob al terrat i parets de l'edifici que es trobava en estat deplorable.

Així quedaren les co-

ses fins que en sessió del 24 de febrer del 1911, sota la batlia de D. Miquel Clar i Caldentei, tornà a resorgir l'assumpte de la placeta de l'Aljub: "... existiendo en es villa y lindante con las calles Algibe i Verger unos terrenos sobrantes de la vía pública, donde generalmente se depositan escombros materiales sobrantes de edificios, etc. que es difícil impedir... Considerando que al edificar en dichos terrenos se evitaría los mentados inconvenientes..."

Malgrat aquest nou intent no s'arribà a vendre el solar.

Pel mes d'abril de 1917, es prengué una resolució d'aparellar les finestres laterals de l'Aljub que miren "a la plazuela del mismo nombre y constituyen un peligro para los muchachos de corta edad que juegan en dicha plazuela".

Dins el 1920 trobam altre decisió de l'Ajuntament segons acte del 2 de maig que diu: "... per unanimidad acordó construir una Escuela Graduada de niños de esta población, en el solar propiedad de este municipio, denominado s'Aljub..."

Tampoc aquesta vegada es duqué a terme el projecte. L'Escola Graduada hagué d'esperar encara uns anys.

Després hem vist com l'Aljub se convertia en magatzem de la Fàbrica de formatges, com altra volta ha tornat omplir-se d'aigua; com el solar ha servit de mal anomenat, parc infantil, cosa que propicià que l'edifici fora deteriorat, per acabar en el més complet abandonament.

Ben arribat sia el projecte de l'Ajuntament actual de fer un jardí amb arbres, de la qual cosa n'està mancat el nostre poble.

Esperam veure prest fet realitat aquest pla que creim és el millor destí que es pot donar a aquest solar que, com hem vist, ha arribat fins a nosaltres per miracle.

Miquel Barceló i Vidal.

NOTICIA D'ULTIMA HORA

Santanyí triomfa en el Premi Ciutat de Palma

Estant en premsa la present edició de Sal i Xeixa ens arriba la notícia de que els nostres paisans Antoni Vidal Ferrando ha estat el guanyador del premi de poesia; Llorenç Perelló premi d'investigació històrica i Antònia Vicens finalista del premi de novel·la. Ens congratulam del èxit obtingut per aquests santanyiners. En la propera edició ampliarem tan important notícia.

LAPIDA AL PINTOR ANTONI GELABERT

per Miquel Pons.

Fa uns quants anys, amic Antoni Gelabert, que els amics de Bearn venguérem a portar-te roses. Era exactament l'any 1977, l'any del teu centenari i pujàrem a l'alt i íntim cementeri de Deià, on tu reposaves, on tu tornaves a la terra, sens saber, amb precisió on era la terra, la cendra, la pols, el no res de la teva existència.

Avui, com aquell dia et dic amic Antoni Gelabert i és que he compartit tant amb tu la vida fins omplir-ne les 150 pàgines d'un llibret que no hi puc fer de més i no sabia anomenar-te d'una altra manera. En el llibret dic quin era el teu viure, el teu pin-

tar, el teu estimar, el teu patiment, la teva mort...

"Avui, com aquell 17 de maig et dic les mateixes paraules: Aquí t'engatares de llum, aquí bastires columnes perquè l'enamorada parra somniàs. Aquí primfilares i arrodonires la gerreta felanitxera, la fidel Clara Lucena, i aquí, com Catul a Lèsbia, l'estimares a cents i a mils de vegades, amb el mateix foc de la posta de sol dins la mar.

I aquí... Era gener amb lluna groga. ¿Hi havia neu al Teix? Per Sant Pau podarien les negres sarments de les parres. La façana tornaria violeta. L'aigua friso-sa empenyeria els còdols... Era gener i era l'hora teva, la teva exactíssima hora que amb els nus dels dits to-

SOLUCIONS PASSATEMPS

Maria del Mar Pons

MOTS ENCREUATS.

Horitzontals:

- 1.- Escudella. N.
- 2.- S.U.I. Ri.
- 3.- Foravilera.
- 4.- Llaga. A. J.
- 5.- Oi. L.C. Suar
- 6.- Rosada. Ui. E.
- 7.- Asop. O. Arep.
- 8.- R. Límit. Tro.
- 9.- Firar. Saps.
- 10.- Lod. Regues.
- 11.- Ec. lcs. Obas.

Verticals:

- 1.- Esflorar. Le.
- 2.- S. Oliós. Foc.
- 3.- Cura. Sòlid.
- 4.- U. Aglapir. I.

5.- D. V. D. Marc.

6.- E. I. Cadires.

7.- Lila. T.G.

8.- L. E. Sua. Suo.

9.- A. R. UirtaeB.

10.- Raja. Erpsa.

11.- Ni. Repòs.

SOPA DE LLETRES.

Costella	Figues
Cirera	Fetge
Meló	Ous
Patata	Pa
Llet	Sal
Ceba	Pera
Sopa	Rap
Gelat	Tomàtiga
Arròs	Formatge
Te	Mel
Me	Gra

cava a les portes de Son Fony.

Pobre Antoni Gelabert. Tot el teu sofriment, totes les nafres et brescaren. Tot el mal i la ràbia de què és capaç l'home prepararen la teva hora i la barca solcà la mar. Els xiprers prengueren un verd més obscur. Tu tornares cap a la terra".

Però jo havia tornat a Deià amb companyia de Miquel Llabrés, havíem pujat al cementeri enlairat, havíem albirat cada racó, cada portal, cada façana, cada finestra... que eren a la teva pintura i l'amic absent havia de dir a l'Acadèmia de Sant Sebastià qui era Antoni Gelabert.

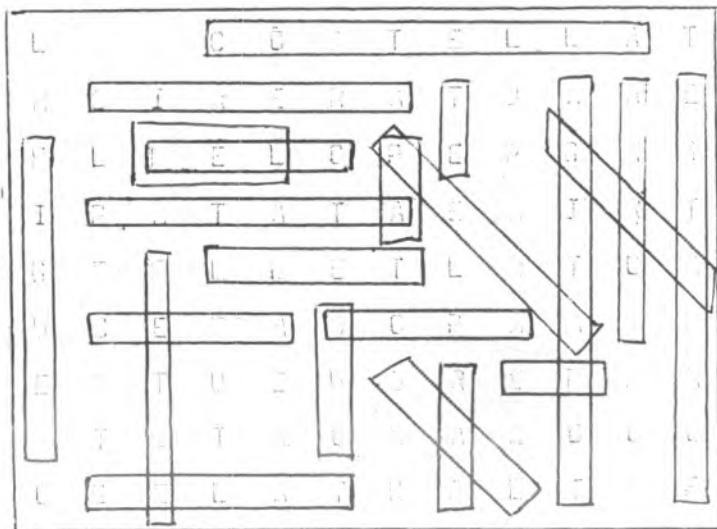
I avui he tornat amb els amics teus i meus, perquè no podem consentir que el teu nom signifiqui ignorància allà on tu, Antoni Gelabert, ets terra de la matei-

xa terra, plantada d'arbres per tu mateix, com qui planta una alfabeguera o una begònia per tenir a casa.

Avui hem tornat perquè és clar el desig que el nom ANTONI GELABERT a la pedra digui el que no diu la pedra a un CARRER D'ANTONI GELABERT, —que deman aquí i ara— on podria arribar una carta d'amor. Una vegada més, Antoni Gelabert, gràcies per la teva presència dins aquest gener tendre de dies de 1986. El passat dia 4 de gener fou descoberta, al cementiri de Deià, una làpida commemorativa amb la següent inscripció: Antoni Gelabert Massot 1877-1932.

A l'acte, molt íntim, hi prengueren part Rafel Pere-lló Paradelo, Miquel Pons, Gaspar Sabater, i el Batle de Deià Epifani Apezteguia.

Deià, 4-1-1986.

SAL I XEIXA

ACAMPADA A LLUC

Els darrers dies de Desembre, tal com estava previst en el calendari d'activitats d'aquesta Delegació, es va dur a terme l'acampada a Lluc.

El primer dia vàrem partir amb l'autocar des de Santanyí i arribàrem a Manacor. Des d'allà un grup nombrós va començar la pujada al Massanella, de 1352 m. d'altura. Aquest puig és la màxima altura que es pot gaudir avui per avui, ja que el cim del Puig Major està "ocupat" per una base militar estrangera.

Mentres tant un petit grup de gent va arribar amb tot l'equip a l'Acolliment de Lluc i va muntar el campament.

La pujada al Massanella va resultar, en aquest itinerari, força aspre i no menys interessant. En certs moments era necessari disposar de totes les energies per fer-se uns metres amunt. Devers la una i mitja els primers arribaren al cim. Després de la firma de ritual al llibre, començarem la baixada fins a Sa Font de S'Avenc, on dinàrem.

Quan es podia veure el sol arribàrem al campament, on ens esperava un arròsset

brut per recobrar les energies gastades, i el trull tan bo per fer la xerradeta al voltant del foc.

Al matí següent els qui no s'havien escalivat varen partir cap a Sa Font des Pedregaret, a Binifaldó, per començar la pujada al Tomir. Des de dalt es va poder contemplar una magnífica panoràmica de la costa del gregal mallorquí i inflar-se els pulmons amb les fortes bufades de vent que feia allà dalt. Després de dinar a les cases de neu baixàrem pel Clot Fondo i Es Camp Redó fins arribar, després de pujar Es Coll des Pedregaret, a Binifaldó i d'allà retornar a Lluc.

Encara que a les cames es coneixia que en dos dies havíem pujat als dos cims més alts, accessibles pels excursionistes, així i tot el vespre hi va haver una bona gresca.

L'endemà va esser dia de descans, que culminà amb una bona paella i la desmuntada del campament. Quan pujàrem a l'autocar encara vàrem esser a temps de donar-mos una remullada. El temps havia anat alerta fins al final i

la vàrem tallar més justa que la pell del nas.

S'ha d'assenyalar que varen esser uns dies de

companyerisme magnífics, on tothom col·laborava en allò que podia i on tothom s'ho va passar molt bé.

CALENDARI.

El calendari d'activitats que té prevista aquesta Delegació per dur a terme des de Gener a Juny d'aquest any es el següent:

Excursions:

Gener dia 16.- Es Tossals.

Febrer dies 22 i 23.- Excursió i romandre al Castell d'Àlaró.

Març dia 22.- Sa Gubia

Abril dies 19 i 20.- Sa Costera.

Maig dia 1.- Excursió en bicicleta al Castell de Santueri.

Maig dia 25.- Puig de Galatzó.

Juny dia 15.- Torrent d'Almadrà.

Juny dies 28 i 29.- Excursió i romandre a Sa Dragonera.

Activitats culturals:

Gener dia 30.- Conferències a les Escoles sobre els temes "Gandhi" i "No-violència".

Abril dia 5.- Teatre infantil sobre temes ecologistes.

Maig dies 3 i 4.- Exposició "10 anys d'història del GOB" A Cala d'Or.

Maig dies 10 i 11.- La mateixa exposició a Calonge.

Maig dies 17 i 18.- La mateixa exposició a Es Llobards.

Altres activitats:

Gener: Sembrar d'arbres al Pou del Rei de l'Alqueria Blanca conjuntament amb l'Ajuntament.

Abril dia 26.- Neteja de Cala Mondragá i s'Amarador.

GOB - Santanyí.

EL POU DEL REI

La Delegació del G.O.B. a Santanyí va proposar a l'Ajuntament la possibilitat de desenvolupar una sèrie de tasques conjuntes amb el fi de "netejar i embellir" un grapat de zones del terme sense que sia necessari per això ficar-hi faroles, encimentar o

allargar-hi una capa d'asfalt.

S'ha començat amb el nostre projecte de fer un jardí en el Pou del Rei. Anys enrera s'havien presentat d'altres projectes per ajardinar aquest petit triangle però no s'havien duit a terme. A la fi l'Ajuntament posarà els mitjans ne-

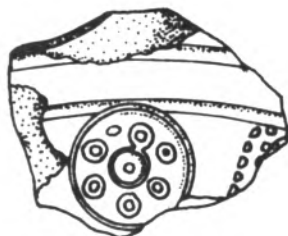
cessaris per sembrar al voltant del pou un conjunt d'arbres de diferents espècies: xipressos, roure, lladoner i un-fasser.

Al mateix temps es preveu aixecar un petit pedrís per delimitar la zona de la carretera i enllovar la superfície un poc netejada,

deixant espai a les voreres de la paret per poder-hi sembrar plantes arbustives pròpies del lloc.

Agraïm des d'aquestes ratlles la col·laboració i l'ajuda que hem trobat a l'Ajuntament de Santanyí en aquest cas i convidam a tota la gent que vulgui a participar-hi.

CERAMIQUES PALEOCRISTIANES A SON PIRIS (ES LLOMBARDS)

SON PIRIS

Una menorquina, Na Margarita Orfila, està fent un importantíssim treball sobre la necròpolis de Sa Carrotja de Ses Salines. Per a enquadrar el seu estudi, ha realitzat un pentinat dins tots els jaciments dels voltants que poden oferir ceràmiques romanes. I ens proporciona la grata notícia de la troballa en el jaciment de Son Piris d'antiquíssims fragments de ceràmiques cristianes datables a mitjan segle XI. Creim que és una notícia que cal subratllar pel fet que ens permet conèixer la presència de comunitats cristianes en el nostre terme en una data tan reculada. Lamentam no poder oferir als lectors un dibuix de la ceràmica en qüestió. Però entre els tests que fa

anys recollirem en aquest lloc amb En Joan Coves n'hi havia un que ara sabem certament que és paleocristià i que publicam ara amb la nota que ens ha redactat Na Margarita Orfila. Observau els puntets que es veuen a la dreta del dibuix. Són restes d'una creu o més ben dit d'un braç d'una creu C.A.

Vegeu la breu nota que ens ha tramès, tan amablement, l'amiga menorquina:

"En el jaciment de Son Piris, entre els materials recollits en superfície, dins d'un estudi d'arqueologia espacial de la comarca, s'ha localitzat un fragment de ceràmica sigillada africana, producció D, amb una figura estampada representant a Jesucrist, amb una orla i una

creu sobre la seva espatla esquerra.

Correspon a la figura núm. 437 de la publicació de Carandini *Atlante delle forme ceramiche*, dins de l'Enciclopedia dell'arte

antica, Roma, 1981, equivalent a la forma 239 B de la publicació de Mayer del 1972, datada entre els anys 525-575".

Margalida Orfila

ANUNCIAU-VOS

A
**SAL I
XEIXA**

INFORMACIO LOCAL

Dia 15 de gener s'inagurà a la Llonja de Ciutat, una exposició-homenatge al pintor Miquel Llabrés.

La mostra, patrocinada per "Sa Nostra", comprèn un bon aplec d'obres de l'esmentat artiseta, entre les que es troba un deliciós dibuix de Consolació.

(Recordam que Miquel Llabrés pinta a Santanyí en diverses ocasions, inaugurant pel Sant Jaume de 1857 la Casa de Cultura de "la Caixa". Aquesta sala, ha marcat una fita important dins la vida artística-cultural de Santanyí, i desitjaríem que així seguis per molts d'anys).

A l'acte d'apertura de l'exposició es presentà un llibre sobre l'obra de Miquel Llabrés, que a més d'un bon nombre de reproduccions de les seves obres conté un interessant estudi sobre la vida i la obra de l'artista, treball original de Miquel Pons. Les primeres autoritats de l'illa, i nombroses persones relacionades amb el món de les arts i les lletres foren presents a l'acte. Pronunciaren parlaments, Miquel Pons, Josep Zaforteza i F. Gilet, que, degut a un deficient funcionament de la megafonia, resultaren inaudibles.

OFICINA NOVA DEL CORREU.

Des del passat dia 8 de gener els serveis de Correus ja es presten a la nova oficina en el carrer "del Centro", a l'edifici de la Casa de Cultura.

Dia 5 d'aquest mes, i amb tota puntualitat, feren l'arribada a Santanyí ses Magestats els Reis d'Orient.

La Porta Murada fou

l'escenari de la recepció seguint després pels carrers Ferrereta, Plaça de la Constitució i Plaça Major, les nostres autoritats assistiren a l'esmentat acte.

El trajecte entre la Porta Murada i la Plaça Major es feu una mica atropellat, deixant enrera la banda de música, que com cada any és present a la festa.

Malgrat aquests petits detalls i el fred que senyorejava la nit, els nins i nines de Santanyí visqueren unes hores de vertadera il·lusió; ja que pels infants és la festa. Cal potenciar-la al màxim i revestir-la amb la solemnitat i serietat que pertoca.

El nostre ajuntament acordà adherir-se al "II Congrés Internacional de la Llengua Catalana" com a congressista col·laborador, aportant la quantitat de 50.000 pts... Ens alegrem d'aquesta encertada decisió.

En les passades festes de Nadal, el nostre temple parroquial ha estat ornamentat amb les tradicionals neules que ocupaven tota la llargària de la nau. Des de l'alta bòveda baixaven fileres de neules agafades als laterals del temple.

-Les matines foren molt concorregudes. Cal destacar el Sermó de la Calenda, pronunciat pel nin Andreu Vidal de la Iglesia que despertà l'entusiasme dels fidels fins al punt que al finalitzar el dit sermó irrupiren amb mamballetes.

La Sibil·la fou cantada per Margalida Llambies i l'àngel per Sussana Gómez Ruíz. La Sagrada Família del betlem vivent estava

composada per Jaume Jaume Clar, Margalida Antònia Campins Vidal i el nin de poques setmanes Sebastià Galmés Verger.

A l'orgue n'Antònia Mir i al cor La Coral Santa Andreu donaren solemnitat a la funció religiosa.

Presidí l'assemblea el Rector Bartomeu Ramis assistit pels vicaris Barceló i Ferrer.

-En el tradicional sorteig de la Loteria de Nadal, el nostre poble espipellà dos premis de duro per peseta. Els agraciats foren els dècims de la Societat Colombòfila i de l'Associació de Pares de l'Escola Pública.

-Una nova millora urbanística ha estat l'obertura del carrer de Ses Parres, comunicant així dit carrer amb la confluència del de Ses Pedreres i "calle José Antonio".

-En el XIV concurs de villancets de Porto Cristo, la coral infantil de l'Escola Pública obtingué el quart premi de la seva categoria. Un molt bon resultat, tenint en compte la qualitat dels concursants i el fet que era el primer any que hi participa. També tinguérem ocasió de veure la seva actuació el dia 26 de desembre dins l'espai "Trau Trenat" de la T.V.

-A la portada del calendari editat per "Sa Nostra" i dedicat a les cases antigues de les Illes, fou publicada una fotografia en color d'una cuina antiga del nostre poble; es tracta de la casa núm. 9 del carrer de Sant Andreu propietat de la Sra. Maria Vidal i Adrover, Can Crestai.

-Per les passades festes de Nadal, tingué lloc a l'església parroquial un re-

cital de nades a càrrec del Col·legi Bisbe Verger i l'Escola Graduada.

L'assistència fou nombrosíssima i els nostres infants cantaren i tocaren alguns instruments amb gran encert.

La idea d'unir els dos centres d'ensenyament per a celebrar aquest acte fou extraordinària; no així el resultat, doncs es deixà entreveure un cert protagonisme per part dels organitzadors del centre privat, marcant per tant unes diferències que de cap manera haurien d'existir.

Amb un cel amenaçador, tingueren lloc les beneïdes de Sant Antoni.

L'assistència fou considerable, i la participació digna de tenir en compte. Hi prengueren part quinze carrosses, a més de comparses i demés infants amb desfresos portant el corresponent animal.

Els centres escolars locals es lluiïren, enllestint un bon grup de carrosses amb molt d'encert.

Els premis, concedits per l'Ajuntament s'atorgaren de la següent manera: 1er. dotat amb deu mil pts. al grup de carrosses de l'APA de l'Escola Graduada. Segon Premi, sis mil pts. a la carrossa núm. 2 bastida pel Col·legi Bisbe Verger. El tercer premi es dividí entre la carrossa núm. 1, feta per l'Associació "Amas de Casa", i un antic carruatge.

Dia 6 de gener la coral Sant Andreu oferí un concert a l'església de Ses Salines.

L'acte fou organitzat per l'Obra Cultural del poble veí, i patrocinat per

SAL I XEIXA

JORNADAS INTERNACIONALES DE ORGANO

BALEARES 3 al 20 DICIEMBRE 1985

BALEARES
BALEARES
BALEARES
BALEARES

MINISTERIO DE CULTURA

Instituto Nacional de las Artes Escénicas y de la Música

L'Ajuntament saliner.

El concert, molt concorregut per cert, constà de dues parts, interpretant-se obres de Bach Haendel Brahms, etc...

L'èxit obtingut fa pensar en la possibilitat de repetir aquesta experiència.

CONCERT D'ORGUE.

El passat dia 19 de desembre vàrem tenir a l'església parroquial un interessant concert d'orgue.

Aquest concert forma-

va part de les "Jornadas Internacionales de Organo" i que sota el patrocini del Ministeri de Cultura es varen celebrar a les Balears, concretament n'hi va haver sis a Ciutat i una a Eivissa, Campos, Lluçmajor, Pollença, Maó i Santanyí.

La particularitat d'aquests concerts era que s'havia instal·lat una càmera de vídeo i es podia veure l'organista en una pantalla que en el cas de Santanyí estava a davant l'altar major.

El programa estava

compost per obres de J. Pachelbel, J.S. Bach, F.A. Machelbeck, J.G. Walter, F. Smetana, J.B. Cabanilles i altres.

La interpretació va córrer a càrrec del professor d'orgue, mestre de la música eclesiàstica del districte de Freiburg (Alemanya). ALBRECHT SCHUMACHER va fer la presentació de les obres, així com també de l'organista, el musicòleg Pere Estelrich Massutí.

Entre el nombrós públic que hi va assistir hi havia organistes de diversos indrets de Mallorca així com també una altra personalitat que representava el Ministeri de Cultura de Madrid.

**Dia 19 de Desembre 85
CONFERENCIA IVA**

**AGRARIA A
L'AJUNTAMENT.**

La Cooperativa Agropecuària de Mallorca, va realitzar un acte col·loqui a càrrec del soci de la mateixa Ignaci Deia Frutos, el qual ha assistit a diversos cursos sobre aquest tema.

Assistiren socis de Felanitx, S'Horta, Calonge, A. Blanca, Santanyí i Es Llombards. L'acte fou molt concorregut i el col·loqui va durar bastant, amb les preguntes del públic i les respostes del conferenciant.

Estaven presents per part de C.A.M., els membres de Junta Rectora següents: Pasqual Coll, Bartomeu Alorda, Guillem Bonet i Gregori Suau.

FULLA DE MORO.

Mesures:

llarg: 53 cms.

ample: 56,5 cms.

pès: 5.150 kgs.

Procedència: Les figueres de moro de Ses Bassoles, de la Madona Sebastiana Suau Rigo (A. Blai Blai)

Foto: Simó Escales.

GANDHI

El dia 30 de gener se celebra el XXXVIII aniversari de la seva mort. Mohandas Karamchand Gandhi va néixer l'any 1869 a Porbandar (la Índia), dins una família de funcionaris hindús. Va estudiar de misser a Londres. Després inicià la seva vida professional a Àfrica del Sud, on, degut a la postura segregacionista del govern sudafricà, va donar les primeres passes dins la lluita no violenta a favor dels hindús i asiàtics oprimits. No va abandonar la lluita fins aconseguir els seus objectius, el que va fer que es quedàs vint anys a aquell país.

Des del començament, el pacifisme va inspirar totes les seves accions.

De retorn a la Índia, l'any 1915, es va comprometre amb totes les organitzacions que reafirmaven la personalitat política del seu país que estava sota el domini britànic. Per aconseguir la independència de la Índia, va organitzar les campanyes de desobediència civil, no cooperació i resistència no violenta; movent-se sempre dins l'esperit de germanor entre hindús i musulmans, i obtingué gran avenç en l'abolició de l'injust sistema de castes hindú.

El camí cap a la independència va ésser llarg i penós, i de mica en mica la figura d'En Gandhi va exercir una gran influència moral, els seus dejunis i empresonaments conmovien la Índia i el món sencer. L'anomenaven Mahatma, que vol dir "gran ànima".

Va morir assassinat a Nova Delhi, el 30 de gener de 1948, als 78 anys, per un fanàtic hindú.

La vida d'En Gandhi és la història d'un home que va cercar apassionada-

ment la veritat, amb un respecte profund a la vida i un amor a la humanitat per damunt credos, races i classes i va convertir la no violència de la tradició hindú en un arma d'acció social i política.

El seu sentit religiós era tan arrelat i tan profund que impregnava tots els actes de la seva vida; la seva vivència religiosa i, el que anomenava la força de la veritat, era el que donava suport i empena a la seva lluita.

Ens ho diu amb les seves paraules:

"No podria viure ni un sol segon sense religió. Molts d'homes polítics, amics meus, desesperen de mi perquè dicen que, inclús, la meua política està inspirada en la religió. És cert. Totes les meves activitats polítiques i de qualsevol altre classe, s'expliquen efectivament per la meua religió. M'atreviria a dir, fins i tot, que tots els actes d'un home creient s'han d'inspirar en la seva religió".

"Hi ha moments dins la vida en que es fa precís actuar, fins i tot quan els nostres amics no ens poden seguir. Quan hi ha un conflicte entre dos deures, ha de decidir aquesta "petita veu interior" que hi ha dins nosaltres".

Fins a Gandhi no s'havia fet de la no violència una aplicació pràctica i global per resoldre els problemes polítics, socials i d'injustícia.

Una actitud no violenta no es pot dur a terme si no està fonamentada en la veritat, i no vol dir no fer res, sinó suprimir la rel del mal, però sempre amb respecte per l'adversari; només es pot ésser no violent quan s'estima l'enemic.

El no violent assumeix voluntàriament la responsa-

bilitat dels seus actes, malament això li comporti incomoditat, presó, sacrifici. Ell va estar un any empresonat a Sudàfrica i sis anys a la Índia per les seves campanyes de desobediència civil.

En la no violència i en la seva filosofia "el fi i els mitjans són convertibles entre si".

"La vostra més gran equivocació és la de creure que no hi ha cap relació entre el fi i els mitjans. La mentida no pot conduir a la veritat".

"La no violència és la força més gran que la humanitat té a la seva disposició. No es pot ésser no violent i restar passiu davant les injustícies socials. Es pot assegurar que un conflicte s'ha resolt segons els principis de la no violència si no deixa cap rancúnia entre els enemics i els convertix en amics".

Hi ha paraules clares d'En Gandhi referides a l'economia, l'atur, l'amenaça nuclear, etc. que podríem pensar que han estat escrites avui mateix:

"No li retrec res a la màquina com a tal, sinó a la passió que suscita. S'intenta justificar aquest foll entusiasme dient que la màquina economitza braços; però milers d'homes perden el seu treball i es troben al carrer... la màquina a l'actualitat no ajuda més que a uns pocs homes en detriment de milions d'altres".

Proposa l'acceptació del treball manual, la reducció de les necessitats, l'introduir canvis dins la nostra vida personal, per aconseguir una societat més justa: "No veig res millor per adorar Déu que decidir-me, en el seu nom, a entregar-me per complet al mateix treball que fan els pobres. Odii tot el que sigui privilegi i

"Si aquesta folla carrera d'armaments ha de seguir, no hi hauria més sortida que una matança sense precedents dins la història. Si en sortís una nació victoriosa, la seva pròpia victòria li permetria assistir en vida a la seva mort. L'únic mitjà de lliurar-se'n consisteix en acceptar audaçment i sense reserves el mètode de la no violència".

"Si no existís l'ambició, no hi hauria tampoc cap raó per armar-se. El mateix principi de la no violència exigeix que es renunciï a tota forma d'exploració".

Són reveladores les declaracions del general Douglas MacArthur, que fou comandant suprem de les forces aliades al Japó, a la segona guerra mundial: "Dins l'evolució de la nostra civilització, si és que ha de sobreviure, els homes hauran d'adoptar un dia o altre les creències d'En Gandhi, perquè l'aplicació massiva de la força per resoldre els litigis no és solament un procés fonamentalment erroni, sinó que a més conté els germens del suïcidi col·lectiu".

Dins la nostra societat, on hi ha una gran decadència moral (guerres, negocis d'armament, explotació, falsedat...) la vida d'En Gandhi obri un camí d'esperança per arribar al cor dels homes mitjançant l'amor, l'humilitat i el sacrifici.

Poc després de la mort d'En Gandhi, el representant britànic al Consell de Seguretat de les Nacions Unides, Philip Noel-Baker l'elogia com "l'amic dels pauperrims, els solitaris i els perduts". I pronosticà: "Els més grans èxits d'En Gandhi encara han de venir".

R. Gayà - R. Vidal

EL ALMENDRO (II)

Una vez realizado el injerto en el plantón de asiento o el trasplantado desde el vivero, éste debe ser sometido durante los primeros años a una poda denominada de formación, con la que se conseguirá que el Almendro tenga una estructura adecuada, ésta puede ser de varias formas: de vasos de pisos, de copa a base de limpios, y de formación en Y. Una vez que la plantación comienza a producir, los Almendros deben ser sometidos a podas denominadas de fructificación, tendentes a la obtención de una mayor y mejor producción, ésta puede ser: de poda clásica o de limpia y de poda larga o de retorno.

Para que el cultivo se desarrolle adecuadamente, el árbol debe ser alimentado, función que se realiza por medio del abonado. Para el mismo, se carecen de datos suficientes, ya que el cultivo del Almendro, salvo excepciones concretas, va asociado a otros, principalmente de cereal. Sin embargo sí se pueden dar unas pautas empíricas sobre el mismo. Sin lugar a dudas el elemento más importante para este cultivo es el potasio (K), seguido del fósforo (P) y por último del nitrógeno (N). Como dosis de abonado para un árbol, teniendo en cuenta que éste ocupa de 25 a 30 m² de terreno, se puede recomendar como más adecuada la siguiente: 600 gr. de Cloruro Potásico (50 o/o K₂O), 1.200 gr. de Superfosfato (16 o/o P₂O₅) y 400 gr. de Nitrato Sódico (1,5 o/o N). Para los cultivos de Almendro de la Zona Mediterránea, que van asociados a cultivos de cereal, es suficiente el incrementar un poco la dosis de abonado correspondiente al cereal, sobre todo en el elemento potasio (K),

con lo que se consigue cubrir las necesidades alimenticias del Almendro.

El Almendro, como todo ser vivo, está sometido a la climatología, al ataque de plagas y a sufrir enfermedades. La acción del clima sobre el árbol se presenta bajo dos aspectos, unos favorables como son las lluvias, sobre todo las otoñales y primaverales, la luminosidad, etc... y otros desfavorables como pueden ser las heladas, el viento, el granizo, etc... Las Plagas son los perjuicios causados en los cultivos por animales como pueden ser los insectos, ácaros y gusanos entre otros. De entre las plagas más comunes caben ser destacadas de las originadas por distintas especies de Pulgones, la Orugeta del Almendro, los Minadores de los Brotes, la Trigre (en mallorquín 'Xinxà'), el Gusano Cabezudo los Piojos, los Barrenillos y otras. Las enfermedades son los perjuicios causados en el cultivo por el ataque de hongos, bacterias o virus y las afecciones no parasitarias, sino biológicas, nutricionales, etc... De entre las enfermedades causadas por los primeros son importantes las denominadas Royas, Socarrinas de las Hojas, Manchas Rojas de las Hojas, el Cribado o Perdigonado, la Podredumbre o Mal Blanco o Seca del Almendro la Lepra también denominada Abolladura, Arrufat o Regull; de las de origen fisiológico cabe destacar la Gomosí y de las nutricionales las Clorosis.

El describir la sintomatología (síntomas), la etiología (origen) y la terapéutica (tratamiento) de todas y cada una de las plagas enumeradas, sería extenso y escapa del interés divulgativo. En caso de observar anomalías

en el cultivo, lo mejor es acudir a consultar con un servicio técnico, bien sea de origen público o privado. El tratamiento se realiza con productos fitosanitarios de características distintas, pero adecuadas para cada caso representado cada uno de ellos por un componente principal denominado Materia Activa, cuyo origen y forma de actuación es muy variada.

No todas las especies y variedades de Almendros se cultivan para obtener una cosecha de los mismos, sino que algunas se cultivan con fines ornamentales. La especie ornamental más importante es la AMYGDALUS NANA L., originaria del Cáucaso, que es un Almendro enano, arbusto de 0,30 m. a 1 m. de altura, cuyas hojas y flores aparecen simultáneamente. Son de interés para la jardinería las variedades AMYGDALUS NANA GEORGICA Desf. que es la más alta, la AMYGDALUS NANA SPECIOSA Carr. que es muy florífera con flores de color rojo intenso, otras variedades presentan flores blancas, rosadas y rojas.

Otras especies de Almendros usadas con fines ornamentales en jardinería son: AMYGDALUS DAVIDIANA Dec. de origen chino, con abundantes flores blancas o rosas, frutos raros no comestibles, hojas grandes, con una altura de 6 a 8 m., con ramas colgantes de corteza amarillenta que se vuelve parda en las más adultas. EL AMYGDALUS ORIENTALIS Ait. originario de Persia, con flores pequeñas de color rosa, de 3 a 4 m de altura, con ramas divergentes, blanquecinas con algunas espinas, su interés ornamental y decorativo estriba en su follaje plateado. EL AMYGDALUS COMMUNIS PERSICOIDES Ser., es considerado un híbrido con el melocotonero, presenta un fruto muy carnoso pero insípido, siendo de destacar la amplitud, abundancia y belleza de sus flores rosa. EL AMYGDALUS COMMUNIS FOLIIS VARIEGATIS Carr., es de destacar por sus hojas estriadas de amarillo de bello efecto.

Santanyí - 1985
Jaime E. Bonet de La Presa

CAMPIONAT DE TRUC.

Ha conclós el campionat de truc organitzat pel café Can Piquer amb els resultats següents: 1.- Andreu Roig i Damià Barceló (fill). 2.- Jaume Monserrat i Antoni Sánchez. 3.- Joan M. Vidal i J. Miquel Escandell. 4.- Damià Barceló (pare) i Maria Pons. L'entrega de premis es realitzà en el restaurant d'Es Bartomins després d'un sopar de germanor obert a tothom. Esperem que l'any que ve hagi tanta d'animació com enguany.

CALONGE

LES CELEBRACIONS DE NADAL

Amb més solemnitat que mai, enguany vàrem celebrar les entranyables funcions religioses nadalenques, i amb l'agradable novetat que aquest any per primera vegada tinguérem Matines a la parròquia de Cala d'Or.

A les set i mitja de l'horabaixa de la vigília de

Nadal vàrem començar els diversos actes amb les Matines de Cala d'Or. L'agraciada església estava engalanada amb una dignitat i un gust d'allò més admirable, l'ordre amb que va transcórrer la celebració, amb lectures diverses llengües, la sibil·la, l'homília i l'ambient que regnava dins el temple, tot

convidava a l'espiritualitat, al recolliment i a l'amor. Una vegada més ha quedat demostrat el bon fer de Don Nadal.

Crec que tots els caladorsers deven estar contents de la novetat de les matines. Nosaltres també celebrem aquest fet.

Acabada la funció a la parròquia de Santa Maria

del Mar, vàrem tenir el temps ben just per anar i veure començar la de Calonge.

Si amb les millors gales estava l'església de Cala d'Or, la de Calonge també estava inmillorable tal i com ho saben fer les nostres monges. Elles han estat, les que amb mà delicada i temps, han decorat

MATADERO DE AVES

M. CABRER

C/. Estación, 44 -

ES LLOMBARDS

i adornat les dues esglésies de la nostra contrada.

Les matines calongines, que començaren a les nou i amb gran concurrència de feels tampoc varen desentonar gens del que es podia esperar del nostre rector Mn. Baltasar. D'ell va ésser la idea de l'estrella col·locada al cap damunt del presbiteri, de la qual devallava una original i preciosa cascada de neules blanques.

Si Margalida Adrover havia cantat a Cala d'Or el

cant sempre difícil de la Sibil·la, a Calonge també va demostrar que bé ho sap fer. El mateix podem dir de la seva cosina, Maria Pilar Adrover amb el cant de l'àngel. Les nostres cantadores amb les seves harmonioses veus cantaren al nin Jesús i al, temps alegraren el sentit als assistents.

FESTA DE LA SIBIL·LA

Amb el nom de Fes-

ta de la Sibil·la vàrem tenir una agradable vetlada musical dins l'església. Varen cantar: El nostre Cor Parroquial, la Coral Sant Andreu i Margalida Adrover que tornà cantar La Sibil·la. El nin de set anys Andreu Vidal va fer el Sermó de la Calenda.

ELS REIS

Puntualment i amb una ventada faresta varen arribar els Reis. Quatre vistoses carrosses que els

joves del poble havien preparat formaven la comitiva reial. Els Reis, que davant l'església davallaren de les carrosses per saludar les autoritats i tota la gent, visitaren el betlem del temple, adoraren al nin Jesús i li varen fer les seves ofrenes. Després repartiren a tots els nins il·lusió, emoció i presents.

GLOSAT

Amb motiu de les primeres matines de Cala d'Or el glosador Joan Grimalt Roig ha fet un glosat del qual oferim una mostra:

No hi ha fruita sense flor
ni rosa sense espines
ni Nadal sense matines
a les esglésies mallorquines
ni tampoc a Cala d'Or.

No pens ésser s'ideal
a pesar d'haver tengut
l'honor d'haver viscut
un dia tan colosal
amb el fet especial
que Cala d'Or ha tengut
com es estat el debut
de matines per Nadal

Que tots junts poguem
molts d'anys
Jesús infant veure néixer
adéu a l'any que ens

deixa
salut a propis i estranys
èxit a tots els companys
i als lectors de "Sal i Xeixa"

CERTAMEN DE POESIA "BERNAT VIDAL I TOMAS" 1986

L'Excm. Ajuntament de Santanyí, en sessió plenària celebrada el dia 12 de desembre del 1985, acordà convocar el premi "Bernat Vidal i Tomàs", de poesia, en ocasió del quinze aniversari de la seva mort, de conformitat amb les següents bases:

- 1.-podran concórrer tots els poetes que ho desitgin.
- 2.-Les poesies que es presentin al certamen hauran de ser originals i inèdites, redactes en llengua catalana, amb una extensió entre 200 i 300 versos. El tema serà lliure.
- 3.-Els originals es presentaran per triplicat, en foli corrent o quartilla holandesa, mecanografiats a doble

- espai i per una sola cara, perfectament legibles. A la portada es consignarà el nom del certamen al qual participen, títol de l'obra i el nom i l'adreça de l'autor. Aquells que vulguin conservar l'anònimat faran constar a la portada el títol i el lema. Amb aquest lema presentaran un sobre a part, a l'inferior del qual hi haurà el nom, cognoms i adreça de l'autor.
- 4.-El guanyador rebrà 50 000 pessetes i un objecte commemoratiu en acte públic dins la Festa del Llibre de l'any 1986.
- 5.-El Jurat serà designat per la Comissió de Govern de l'Ajuntament i estarà

compost per persones de reconeguda solvència en el món literari. Tindrà com a secretari al Regidor de Cultura. Podrà declarar desert el premi, si així ho creu convenient.

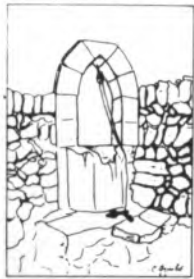
- 6.-El termini d'admissió de les obres acabarà el 15 de març. El lloc de presentació serà a l'Ajuntament de Santanyí. S'admetran els originals que arribin per correu, sempre que la data d'expedició no sigui posterior al dit dia 15 de març.

- 7.-L'Ajuntament de Santanyí editarà el treball premiat, així com també alguna de les obres no premiades, si així ho creu convenient.
- 8.-Els treballs no premiats

podran ser retirats, previa presentació del rebut corresponent i en el termini d'un mes a partir de la data d'adjudicació del premi. L'Ajuntament declina tota la responsabilitat sobre la custòdia dels esmentats treballs.

- 9.-Una vegada presentats els originals, aquests no podran ésser retirats pel seu autor per fer-hi correccions o ampliar-ne el tex, així com tampoc renunciar al premi.
- 10.-L'Ajuntament podrà resoldre, inapel·lablement totes aquelles qüestions no estipulades en aquestes bases.

- 11.-El simple fet de presentar treballs en aquest certamen presuposa l'acceptació d'aquestes bases.

NOTICIES D'ES LLOMBARDS

Betlem vivent.

En aquestes dates les notícies se centren sempre en les mateixes coses. Contar resumides les festes de Nadal i cap d'any, i pel que fa al nostre poble d'Es Llobards més o manco foren així:

La parròquia fou ornamentada amb les neules blanques que enguany cobrien tot el presbiteri formant un sòtil bellugadís.

El betlem, com fa ja uns quants anys, fou molt original, representava una porxada on es podia admirar com unes ombres negres, que eren el bou i la mula, amb una projecció tridimensional i al costat, mirant per un forat, la vista es delectava veient un naixement fet a l'antiga

usança. Ambdós eren obra de Joan Nadal, qui segurament ja deu estar pensant el betlem que farà l'any que ve.

Les funcions sortiren molt solemnes, començant amb les matines en les quals es cantaren la tradicional i mallorquina sibil·la i l'àngel acompanyats del so de l'orgue nou; varen ser oficiades per Mn. Bartomeu Ramis Mn. Miquel Barceló. Hi hagué un enfiloi gros de pastorets que volgueren esser els primers en adorar el nin Jesús recent nat dins la cova. Hi hagué un betlem vivent, aquesta nit.

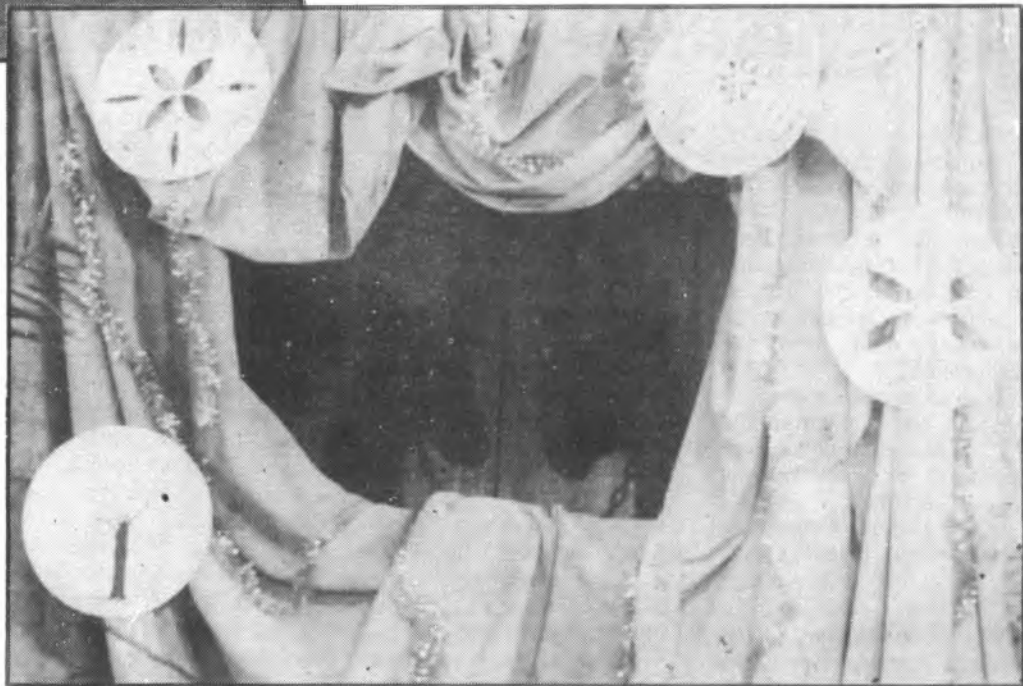
El dia de cap d'any a vespre i després de la missa es presentà al poble un personatge un poc misteriós que vingué a recollir totes les missives que els nins i nines havien escrit perquè els reis màgics sapiguessin el que volien per enguany. Segons el poc que sentírem esperaven uns quants "escalextrics", "motos"... i crec que moltes coses demanades arriba-

ren. Ho dic per la quantitat de paquets que dugueren dins la carrossa el dia cinc a les set del vespre, moment en què tingué lloc, amb una ventada i un fred que pelava, l'arribada dels reis damunt tres cavalls forts i grossos, després una gran explosió de coets.

Una vegada adorat el nin Jesús i anat a missa, els tres personatges d'Orient es posaren a repartir per totes les cases del poble els

regals i paquets que pogueren arribar, ja que segons ens contaren i degut al vent que feia, havien caiguts uns quants paquets a l'aigua però els seus patges els havien aconseguit recuperar quasi tots. Tots ells plens d'il·lusions i sorpreses pels nins i no tant nins del poble.

El dia no acompanyà del tot però així mateix acabaren la volta i tornaren prendre camí de retorn cap els seus països llunyans, fins l'any 1987 què tornaran per dur-nos alegria i il·lusions a tots.

Secció del Betlem amb les dues ombres negres.

El patge reial rebent una carta d'un nin del poble.

També volem, de part de la parròquia, donar compte del moviment demogràfic i econòmic de l'any passat 1985 dins Es Llombards:

Hi hagué tres matrimonis i nou morts, repartits de la següent manera: Quatre homes i cinc dones. Naixements registrats a la parròquia cap. Esperem que l'any que ve n'hi hagi més i així la pèrdua no serà tan grossa.

Pel que fa referència al moviment econòmic, segons el comunicat fet públic el dia de cap d'any a les misses, fou el següent:

Col·lectes ordinàries:	
285.732 pts.	
Bacinets:	28.849 pts.
Col·lectes extraordinàries:	
52.286 pts.	
Fam	9.873
Seminari	4.894
Mallorca missionera . .	7.176
Càritas.	12.593
Dòmund	12.000
Esgl. Diocesana	5.750

Subvenció per l'orgue:	325.000 pts.
Consell Insular de Mallorca:	250.000 pts.
Ajuntament:	75.000 pts.
TOTAL ENTRADES:	691.867 pts.
Enviat al palau	10.990
GESA	37.049
Despeses generals. . .	162.114
Orgue i despreses per la col·locació	256.424
total sortides	466.577 pts.

En resum hi ha hagut un superàvit de 225.290 pts.

El dia 16 de Gener, i com ja és tradicional, l'Ajuntament organitzà a la placa un gran fogueró on hi pogueren torrar botifarons, llangonissa i panxeta, i beure un bon tassó de vi.

El temps acompanyà més que l'any passat. Va fer un poc de fred, però no vent ni brusca. Hi hagué molta participació, alegria i companyerisme.

A la matinada del dia següent, ja la festivitat de

Sant Antoni, i com sol passar cada any, els al·lots del poble es posaren a tragar els carros i altres objectes davant l'església per fer bulla i continuar la tradició dels nostres avant-passats.

Enguany la sorpresa va ser un cotxe vell amb un estrany conductor, que degut als vidres (no molt nets) que duia, era difícil saber qui era, però una vegada aprop es podia veure un gran i hermós boc assegut davant com a passatger o conductor.

A les 11 del matí tin-

gué lloc la santa missa en honor a Sant Antoni, oficiada per Mn. Miquel Barceló, vicari, i seguidament les típiques beneïdes de tots els animals, tant de pèl com de ploma.

El temps era un poc nuvolós i adesiara feia un poc de brusca, però això no impedí que la gent del poble fes honor al sant. Molts d'anys.

CALA LLOMBARDS.

Enguany i per primera vegada en la història de Cala Llombards, el passat dia 5 de Gener, també els reis màgics volgueren visitar la tranquil·la colònia de Cala Llombards. Els personatges reials sobre les set de l'horabaixa arribaren a la pensió, i després d'haver adorat un nadaló, que hi havia dins un betlem vivent, es posaren a repartir les joguetes i paquets que duïen, des dels seus països, per tots els nins i nines que havien fet bonda i que es trobaren a Cala Llombards.

Hem de dir que tot això va ésser possible gràcies a la participació de tots els veïnats en col·laboració amb l'associació de veïns de la cala.

Esperem que aquesta festa començada l'any 1986 segueixi cada any i si és possible amb més esplendor i categoria de cada vegada. Molts d'anys i enhorabona als organitzadors.

Els tres reis amb els cavalls.

Paràboles d'avui

Guió: Jaume Santandreu
Dibuix: Jaume Ramis

el bon samarità

De 'Manacor Comarcal'

HUMOR

LA NOSTRA CUINA.

COCA D'OUS PUJATS AMB MEL (Original de Baltasar Vidal i Sbert).

Ingredients:

6 ous
200 grs. sucre i 5 grs. mel
200 grs. de farina fluixa
100 grs. de farina de patata
50 gr. d'aigua
7 gr. de llevadura (poc més,
poc menys)

S'agafen els ous i se separen els vermells dels blancs. Es mescla la farina de patata amb la llevadura, procurant no fer grums.

Es mesclen els vermells d'ou amb la mel afegint-hi 100 grs. de sucre i després d'estar tot ben mesclat s'hi posa la massa de farina i polvres de patata.

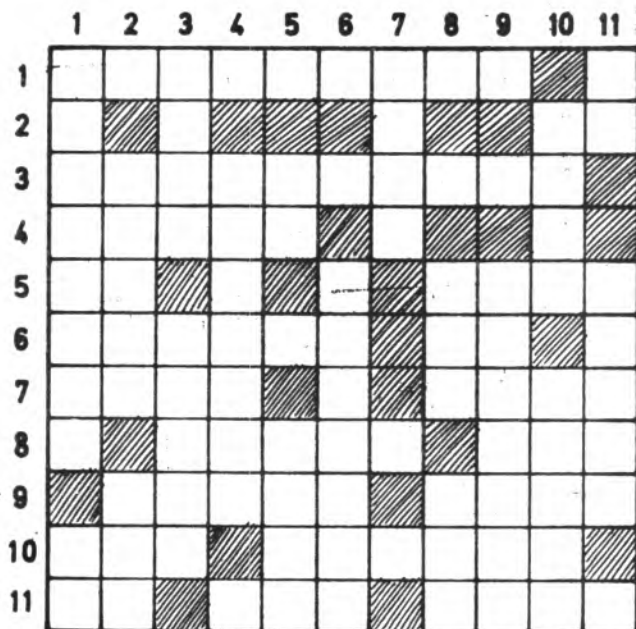
Dins un altre plat es pugen els blancs a punt de neu, tenint en compte que abans de posar-hi els 100 grams. de sucre que resten, s'han de posar poc a poc per no baixar la mescla.

Després es barreja tot, sense remenar-ho gaire, i es tira dins un motlo enfarinat.

La temperatura del forn serà d'uns 200 graus C.

Un pastisser.

PASSATEMPS

JOCS DE MOTS ENCREUATS.

Maria del Mar Pons i Bonet

Horizontals:

- 1.- Es de fang, i serveix per beure-hi brou. Consonant.
- 2.- Consonant. Vocal. Vocal. Al revés, terminació verbal.
- 3.- Dona que fa feina al camp.
- 4.- Ferida. Vocal. Consonant.

- 5.- Repugnància. Consonant. Consonant. Emetre pels porus de la pell.
- 6.- Gotes que hi ha els matins sobre les plantes. Exclamació. Vocal.
- 7.- Al revés, col.loca. Consonant. Al revés, fruita.
- 8.- Consonant. Punt on acaba un territori. Renou.
- 9.- Comprar. Conèixes.
- 10.- Al revés, aflicció acusada per la mort d'una persona estimada. Dónes ai-

gua a les plantes.

- 11.- Al revés, nom de lletra. Nom de lletra. al revés, s'usa per fer net.

Verticals:

- 1.- Llevar les flors a la planta. Al revés, article.
- 2.- Consonant. Conté oli. Cos en estat de combustió.
- 3.- Puig de Mallorca. Fort.
- 4.- Vocal. Agafar en persecució. Vocal.
- 5.- Consonant. Acudeix a un lloc. Consonant. Nom d'home.
- 6.- Vocal. Vocal. Serveix per asseure.
- 7.- Color. Consonant. Consonant.
- 8.- Consonant. Vocal. Al revés, ocells. Al revés, en fan els ocells.

- 9.- Vocal. Consonant. Al revés, nom de dona.

- 10.- Surt líquid d'un orifici. No agradable al tacte, al revés.

- 11.- Partícula negativa. Inactivitat. Consonant.

SOPA DE LLETRES.

22 noms de coses que alimenten.

REX MOTORS S.A.
CONCESIONARIO OFICIAL
BMW BALEARES

Exposición y Venta:
Juan Alcover, 24 - Tel. 46 31 66 - PALMA
Servicio Técnico:
G.R. Ortega, 22 - Tel. 46 48 66 - PALMA

No diguis que ets mallorquí si per dirigir-te als desconeguts fas servir el castellà. Sempre que t'entenguin utilitza la teva llengua.

"Sal i Xeixà". Campanya per a la normalització lingüística.

Disponible per a publicitat

FABRICA DE QUESOS

GRIMALT

QUESO MALLORQUIN

GRASO Y SEMI GRASO

TAMAÑOS NORMAL Y MINI

TIPO EDAM

C/. Escuelas, s/n
Tel. 65 39 14
ES LLOMBARDS
SANTANYÍ

RENAULT

COMPRA - VENTA

**VEHICULOS NUEVOS
Y USADOS**

Talleres
PONS - PERELLÓ
C/. Llaneras, 48 - Teléfono 65 36 68
SANTANYÍ (Mallorca)

